

Expertgruppen för samordning av digitalisering, möte 9 februari 2010

Närvarande:

Christina Friström (ordf), Harriet Aagaard, Per Cullhed, Mats Danielsson, Annika Eriksson, Lars Ilshammar (tom pkt 7), David Jansson, Erik Siira, Pelle Snickars (fr pkt 6), Mats Lindquist (sekr)

Adjungerad: Magdalena Gram (pkt 6)

Anmält förhinder:

Agneta Olsson

1. Mötet öppnades och en kort presentationsrunda gjordes. De nya ledamöterna Annika Eriksson och David Jansson hälsades välkomna.

2. Godkännande av dagordning.

3. Minnesanteckningar från föregående möte (2009-12-08) gicks igenom och lades ad acata.

4. Självutvärdering av gruppen gjordes enligt anvisningarna för KB:s expertgrupper (rapporteras separat).

5. Inrättandet av arbetsgrupper, uppdrag, bemanning, arbetssätt.

Två arbetsgrupper inrättades:

a) En teknisk grupp bestående av tekniker och utvecklare som arbetar med digitalisering. Gruppen ska träffas med jämna mellanrum för att utbyta erfarenheter inom områdena

- Bildfångsttekniker
- Installation och drift av digitaliseringsrobot
- Digitala bildflöden
- Metoder för efterbearbetning
- Metoder för filnamngivning
- Administrativa metadata
- Filformat
- OCR
- Omvärldsbevakning inom teknikområdet.

Syftet med den tekniska gruppens arbete är att öka kompetensen hos alla deltagarna och samarbetet mellan de deltagande institutionerna. Arbetet ska också bidra till att nå en ökad samsyn kring de element som är resultatet av digitaliseringsprocessen och bidrar till materialets ökade användning och långsiktighet – avbildningar, administrativa metadata, OCR och struktur etc.

Sammansättning (initialt):

Erik Siira, KB (smk)

Lennart Stark, Göteborgs UB

Gunilla Wiberg, UB i Lund

Representant från Uppsala UB, Umeå UB och RAÄ enligt besked senare.

b) En grupp att aktivt arbeta med frågor kring urvalet av material som skall digitaliseras. Det övergripande syftet är att undvika kostsam dubbeldigitalisering samt att se till att i det fall det finns två exemplar av samma dokument, att digitalisering sker av det dokument som är mest fullständigt. Gruppen skall också kunna ha kompetens att avgöra om digitalisering av samma exemplar ändå bör ske av bokhistoriska skäl.

Gruppen bör koncentrera sitt arbete kring tryckt material, där det finns risk för att samma material digitaliseras två gånger. Desideratalistor på exemplarnivå bör ställas till varandras förfogande för att man skall kunna aktivt jämföra och identifiera enskilda verk där digitalisering planeras. Listorna bildar i sig ett underlag för urval.

Huvudsyftet med gruppens arbete är inte att genomföra digitaliseringen utan att identifiera identiska exemplar och föreslå vem som skall digitalisera det.

Sammansättning (initialt):

Per Cullhed, Uppsala UB (smk)

Pia Schmidt de Graaf, Göteborgs UB

Therese Ericsson, UB i Lund

Susanne Sellei, KB

Otfried Czaika, KB

Per Cullhed och Erik Siira fick i uppdrag att ta fram en kort presentation av respektive grupp på ett samordnat sätt ("gemensam mall") med information om syfte, uppdrag, sammansättning.

6. Information om KB:s genomförande av kulturdepartementets uppdrag rörande samordning av digitalisering m.m. (Magdalena Gram, biträdande riksbibliotekarie).

På KB pågår en löpande planering för digitalisering, men någon definitiv digitaliseringsplan är ännu inte fastställd. Huvudinriktning är massdigitalisering. För närvarande är dagstidningar och tidskrifter i fokus, men även vardagstrycket är intressant, både ur synpunkten tillgängliggörande och bevarande. Digitalisering av boksamlingen planeras f.n. enligt principen ”sekel för sekel”. Intresset för specialsamlingarna har också ökat i takt med att digitaliseringen framskrider.

Den undersökning av några stora forskningsbibliotek m. fl. institutioner som Ana Duran genomförde för expertgruppen lyfter bl.a. fram önskemål om digitalisering av det offentliga trycket och kurslitteratur. Magdalena Gram anser det tveksamt om KB är rätt aktör för digitalisering av dessa materialkategorier. Ansvaret skall kanske ligga på staten resp. universiteten.

Ännu finns det inte så mycket som syns utåt av KB:s initiativ inom digitalisering - KB är ännu i början av ett mycket stort arbete. Dessutom är begränsningar av möjligheterna att tillgängliggöra materialet besvärande.

Finansiering är den stora frågan och för detta övervägs många alternativ, inklusive OPP - Offentligt-privat-partnerskap. En speciell svårighet är att förklara att metadata och långsiktigt digitalt bevarande innebär avsevärda kostnader. Från politiskt håll ökar f.n. insikten om behoven, men den har inte nått fram till Finansdepartementet. Riksbibliotekarien för f.n. en löpande dialog med både Kultur- och Utbildningsdepartementet och har även närmat sig Finansdepartementet.

Nuvarande småskalighet i digitaliseringsprojekten är inte långsiktigt rimlig. KB söker medel för ett antal digitaliseringsprojekt, t.ex. för digitalisering av 1600-talstrycket och visst 1700-talsmaterial. Utbildningsdepartementet har efterlyst ett underlag som visar på planerna och kostnaderna framöver. I det svar som f.n. tas fram på kort tid finns tanken att staten i första hand bör ta sig an sådant som icke är kommersiellt intressant, t ex. avslutade tidningar och tidskrifter. Andra intressanta materialgrupper är årsredovisningar och priskuranter från företag som upphört. När det gäller audiovisuellt material betonas bevarandenaspekten särskilt starkt.

Magdalena Gram är ansvarig för KB:s handläggning av Kulturdepartementets uppdrag rörande underlag till en nationell strategi för digitalisering, elektronisk tillgång och digitalt bevarande. ABM-centrum, med sina institutionella medlemmar, är också knutna till uppdraget och sekretariatet är f.n. förstärkt för att man ska kunna arbeta med frågorna i en bredare krets. Samverkansbiblioteken borde också vara med, trots att de lyder under

Utbildningsdepartementet. Expertgruppen skulle kunna bidra med synpunkter från det perspektivet - Magdalena Gram uppmanade gruppen att författa en skrivelse.

KB arrangerar ett antal dialogmöten med de 23 institutioner, som fått Kulturdepartementets uppdrag, för att samordna svaren. Efter det att svaren lämnats den 9 april förväntas inget ytterligare initiativ förrän efter sommaren.

KB håller också på att ta fram en organisation för sin egen digitaliseringsverksamhet. Till detta arbete hör att identifiera nationella grupperingar och fora som kan vara samarbetspartners.

7. Beviljade projektansökningar inom gruppens område.

Efter handläggning av expertgruppen beslutade riksbibliotekarien att stödja fyra utvecklingsprojekt inom gruppens ansvarsområde. En kort beskrivning av projekten finns på KB:s webb:

- a) [LUPP - Digitaliseringsamarbete mellan Linköpings stadsbibliotek och Uppsala universitetsbibliotek](#)
- b) [Forskarstyrd digitalisering via ny scanning on demand-tjänst](#)
- c) [OCR-tolkning för indexering och sökning](#)
- d) [Sociala rörelsers kulturarvsmaterial](#)

8. Rapporteringsrunda, aktiviteter och initiativ

- Pelle Snickars berättade om en ny bok i serien Mediehistoriskt arkiv: I bildarkivet - om fotografi och digitaliseringens effekter (ISBN 978-91-88468-15-4). Boken innehåller bl.a. en diskussion om rättigheter som tillkommer vid digitalisering.

- David Jansson berättade att Statens musiksamlingar har genomfört en digitalisering av sin gamla kortkatalog. Det är samma systemlösning som flera UB redan använt. Accesspunkter vid vart 5:e kort; OCR kvalitén ligger på 90% rätt.

- Mats Danielsson informerade om att projektet Forskarstyrd digitalisering (se punkt 7) startats upp. I anknytning till projektet planerar Umeå UB en konferens eller workshop kring digitalisering i oktober. Till denna planerar de att bjuda in övriga KB-financierade projekt inom digitaliseringsområdet att medverka. Den löpande digitaliseringen fortsätter i en takt av c:a en bok per arbetsdag; nu finns det cirka 300 titlar som bläddringsbara böcker på nätet och som nerladdningsbara pdf:er. Alla böcker är sökbara i Liris och via Google, vilket är viktigt.

Mats berättade också att Umeå UB inlett ett samarbete med Europeana Local och kommer att leverera in poster över digitaliserade böcker dit. Ambitionen är främst att kunna ta del av erfarenheterna i ett tidigt skede. Långsiktigt är siktet inställt på leverans av digitaliserade böcker via KB/Libris till Europeana.

- Per Cullhed berättade om att Uppsala håller på att utveckla en plattform för bilddatabaser med registrerings och visningsfunktioner. En databas med medeltida bilder är under uppbyggnad liksom ett gemensamt auktoritetsregister. Inköp av digitaliseringsrobot (gemensamt med KB m. fl.) är på gång. Tillsammans med KB söker UUB pengar för digitalisering av dissar från 1600- och 1700-talet. Det rör sig om ca 20.000 st. och metadata ska via Diva läggas in i Libris.

- Erik Siira redogjorde för några KB-initiativ för digitalisering. KB söker (se föregående stycke) medel från Riksbanken för digitalisering av 1600- och 1700-talsmaterial. En annan ansökan avser svensk-amerikansk press, för vilket det finns intresse även USA.

För projektet DigiDaily, som ska göras tillsammans med RA, beräknas produktionsstart i slutet av året.

En fortsättning av digitaliseringen av Ingmar Bergmans arkiv är förestående. Dock kommer det att bli stora begränsningar för tillgängliggörandet. Det är mästaren själv som stipulerat detta.

Stiftelsen Föremålsvård (i Kiruna), som driver Kulturarvs-IT med syfte att göra kulturarvsmaterial allmänt tillgängligt i digital form, har fått uppdrag av KB att digitalisera vykort.

En forskningsgrupp med inriktning Selma Lagerlöf har en budget på 5 MSEK och planerar att i första hand digitalisera ett antal tryckta första upplagor och manuskript.

Ytterligare en projektidé är att digitalisera 40-talisternas verk; kan kanske komma igång under året.

Upphandling av digitaliseringsrobot som görs i samarbete med UB Lund, SUB, UUB, UmUB och GUB framskrider. Fem kandidater har fått specifikt underlag att svara på. Testning planeras.

- Harriet Aagaard: På Stockholms stadsbibliotek pågår arbetet med Stockholmskällan.

- Annika Eriksson: På Riksantikvarieämbetet pågår arbetet med K-samsök, som är en portal för kulturarvsdata. K-samsök innehåller just nu bilder, arkeologiska, etnologiska och kyrkliga föremål, fornlämningar, byggnader, och ekofakter

(naturalier). Ämbetet har också sin egen webbportal - Kringla (<http://www.kringla.nu/kringla/>).

- Christina Friström informerade om att Dig-X registret, det nationella registret för digitaliseringsarbeten är färdigt. Slutrapport är förestående. Projektet ProBok är i gång i samarbete med Uppsala UB. Finansiär är Riksbankens jubileumsfond.

9. Övriga frågor.

UB i Lund har formellt erbjudit KB dagstidningar för scanning.

10. Kommande möten. Nästa möte är den 26 april 2010 kl. 10 - 16 (längst)
Lokal Birger Jarlsgatan 41A. [blev sedermera flyttat till 1 juni]

Höstens första möte kan förhoppningsvis samordnas med en konferens i Umeå vecka 42 (18 - 22 oktober). Besked kommer senare. Det andra mötet hålls den 8 december på KB Birger Jarlsgatan.

11. Mötet avslutades.